

УДК 378.091.39:811.161.2
DOI <https://doi.org/10.32999/ksu2413-1865/2021-94-21>

НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МОРСЬКОЇ ГАЛУЗІ ЗАСОБАМИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

Нагрибельна Інна Анатоліївна,
докторка педагогічних наук, доцентка,
професорка кафедри соціально-гуманітарних дисциплін
та інноваційної педагогіки

Херсонська державна морська академія
innanagribelna@gmail.com
orcid.org/0000-0001-6393-3754

У дослідженні актуалізовано потребу застосування цифрових інструментів не тільки як прогресивної дидактичної категорії, а і як ефективного засобу змішаного або виключно дистанційного навчання.

Мета статті полягає в аналізі цифрових інструментів та репрезентації їх у процесі навчання української мови майбутніх фахівців морської галузі.

У процесі дослідження застосовано **методи** аналізу, синтезу, узагальнення, індукції, дедукції.

Результати наукової розвідки визначають сутність поняття «цифрові інструменти» як ключової категорії дослідження. У статті проаналізовано видове різноманіття сучасних цифрових інструментів та їх функціональне призначення, зокрема таких, як Zoom, Skype, Webex, Google Meet, Classtime, Moodle, Learning Apps, Canva, Genially, Storyboardthat. Обґрунтовано доцільність та ефективність застосування платформи LMS MOODLE під час опанування української мови здобувачами вищої освіти спеціальності «Річковий та морський транспорт». Із цією ж метою розроблено та репрезентовано на базі інформаційного середовища MOODLE (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment) у вебсистемі Херсонської державної академії (LMS MOODLE KSMA) контент курсу «Сучасне українське наукове мовлення» для майбутніх фахівців морської галузі. Описано складники розробленого контенту, параметри їх налаштувань та можливості цифрового інструменту під час роботи з теоретичним матеріалом курсу, в процесі діагностувального тестування з теми або під час виконання практичних завдань. Одним із результатів дослідження є презентація вправ і завдань для розвитку наукового мовлення майбутніх судноводіїв та формування у них дослідницької компетентності в процесі роботи з джерельною базою та науковими текстами.

Висновки. З'ясовано, що сучасне освітньо-цифрове середовище активно розвивається, має великий потенціал та оперує набором різноманітних сервісів, які мають свої технічні характеристики та параметри. Практичне застосування їх в освітньому процесі вищої школи стає нормою та констатує синергію цифровізації та словесних методів навчання. Саме тому викладач вишу нині має широкі практичні можливості для ефективної роботи в умовах дистанційного або змішаного навчання.

Ключові слова: українське наукове мовлення, цифрові інструменти, платформа LMS MOODLE, контент курсу «Сучасне українське наукове мовлення», освітньо-цифрове середовище.

TEACHING THE UKRAINIAN LANGUAGE TO FUTURE SPECIALISTS IN THE MARITIME INDUSTRY BY MEANS OF DIGITALIZATION

Nahrybelna Inna Anatoliivna,
Doctor of Pedagogical Science, Associate Professor,
Professor at the Department of Social Sciences and Humanities
and Innovative Pedagogy

Kherson State Maritime Academy
innanagribelna@gmail.com
orcid.org/0000-0001-6393-3754

The study highlights the need to use digital tools not only as a progressive didactic tool, but also as an effective means of blended or exclusively distance learning.

The purpose of the article is to analyze digital tools and their representation in the process of teaching the Ukrainian language to future specialists in the maritime industry.

In the process of research the **methods** of analysis, synthesis, generalization, induction, deduction were applied.

Results. The author defines the essence of the concept of “digital tools” as a key category of research. The types of variety of modern digital tools and their functional purpose are analyzed, in particular, such as

Zoom, Skype, Webex, Google Meet, Classtime, Moodle, Learning Apps, Canva, Genially, Storyboardthat. The expediency and efficiency of using the LMS MOODLE platform during mastering the Ukrainian language by higher education students majoring in “River and Sea Transport” are substantiated. For the same purpose, the content of the course “Modern Ukrainian Scientific Broadcasting” for future specialists in the maritime field was developed and presented on the basis of the information environment MOODLE (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment) in the web system of Kherson State Academy (LMS MOODLE KSMA). In the process of research the methods of analysis, synthesis, generalization, induction, deduction were applied. Describes the components of the developed content, the parameters of their settings and the capabilities of the digital tool when working with the theoretical material of the course; in the process of diagnostic testing on the topic or practical tasks. One of the results of the research is the presentation of exercises and tasks for the development of scientific speech of future drivers and the formation of their research competence in the process of working with scientific sources and texts.

Conclusions. It was found that the modern educational and digital environment is actively developing, has great potential and operates a set of various services that have their own technical characteristics and parameters. Their practical application in the educational process of higher education is becoming the norm and states the synergy of digitalization and verbal teaching methods. That is why a university teacher now has ample practical opportunities for effective work in distance or blended learning.

Key words: *Ukrainian scientific broadcasting, digital tools, LMS MOODLE platform, course content, educational and digital environment.*

Вступ

Динамічні зміни в сучасному освітньому середовищі вищої школи зумовлені різноманітними чинниками: соціальними потребами, стрімким розвитком ІТ-галузі, оновленням змісту знань та їх відповідністю сьогоденню, вимогами суспільства до підготовки конкурентних фахівців тощо. Вплив пандемії COVID-19 актуалізував процес трансформації методів і технологій навчання у вищій школі. Окреслилася потреба в застосуванні цифрових інструментів не тільки як прогресивної дидактичної категорії, а і як ефективного засобу змішаного або виключно дистанційного навчання здобувачів вищої освіти.

У професійній підготовці майбутніх фахівців морської галузі напрацьовано практичний досвід застосування цифрових інструментів, що зумовлено специфікою їх спеціальності. Водночас використання таких засобів у мовній освіті фахівців морської галузі менш популярне, що й визначає новизну наукового пошуку в контексті навчання української мови.

З огляду на це, підсилюється актуальність проблеми застосування цифрових інструментів у процесі навчання української мови майбутніх фахівців морської галузі.

Мета дослідження полягає в аналізі цифрових інструментів та репрезентації їх у процесі навчання української мови майбутніх фахівців морської галузі.

Логіка аналізу порушеної проблеми та окреслена мета дослідження передбачають розв'язання таких завдань:

- проаналізувати сутність ключових категорій дослідження;
- з'ясувати функціональні можливості цифрових інструментів;
- розробити та репрезентувати види роботи з курсу «Сучасне українське нау-

кове мовлення» з використанням цифрових інструментів для здобувачів другого рівня вищої освіти спеціальності «Річковий та морський транспорт».

1. Теоретичне обґрунтування проблеми

Процес модернізації вищої освіти акцентував увагу на необхідності увідповіднення змісту та засобів навчання в процесі фахової підготовки здобувача освіти. Нині оновлення знань відбувається дуже стрімко, тому засоби навчання давно не обмежуються тільки пояснювальною або пояснювально-ілюстративною формами викладу. На думку вчених, «...за своїм змістовим наповненням, методичним інструментарієм та формами роботи освіти ніколи не була статичною. Це зумовлено її реагуванням на динаміку соціуму, виклики цивілізації та перспективу людського розвитку» (Нагрибельна, 2020: 110).

Наразі свою практичну значущість та ефективність активно доводять цифрові інструменти, що використовуються в освітньому просторі: Zoom, Skype, Webex, Google Meet, Classtime, Moodle, Learning Apps, Canva, Genially, Storyboardthat.

Теоретичні та практичні засади проблеми цифровізації освіти знаходимо в працях вітчизняних та зарубіжних дослідників. У науковому доробку вчених репрезентовано такі аспекти порушеної проблеми, як вплив інновацій на когнітивні здібності здобувача освіти (Д'юї, 2003); проблеми застосування цифрових інструментів під час дистанційного навчання (Іванюк, 2020); створення хмар (тегів) слів засобом цифрових інструментів (Нагрибельна, 2020); використання платформи LMS MOODLE в освітньому процесі вищої школи (Нагрибельна та ін., 2020); роль інформаційно-комунікаційних інструментів

навчання під час епідемій (Осадча, 2020); цифрові інструменти розвитку, критичного мислення в умовах дистанційного навчання (Milthorpe, Clarke, 2021).

Аналіз репрезентованого науково-практичного досвіду сприяє розробленню контенту курсу «Сучасне наукове мовлення» для майбутніх фахівців морської галузі засобом цифрових інструментів. Окреслений курс спрямований на формування у здобувачів освіти науково-дослідницької компетентності в процесі роботи з джерельною базою та науковими текстами. Зазначену методичну ідею представимо в межах нашого дослідження.

2. Методологія та методи

Методологічною основою дослідження слугувало філософське вчення про мову як засіб спілкування, збереження й передавання інформації; студії про організацію дистанційного навчання; закони України «Про вищу освіту», «Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті», Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти, концептуальні положення наукових досліджень у галузі лінгводидактики. Реалізації поставленої мети та завдань дослідження сприяло застосування методів аналізу, синтезу, узагальнення, індукції, дедукції.

3. Результати та дискусії

У науковій площині категорії «цифровізація», «цифрові інструменти» набувають поширення та тлумачаться дослідниками з огляду на їх функціональне призначення. Нам імпонує трактування, в якому цифрові інструменти розглядаються як «...педагогічні програмні та електронні засоби, різні за цільовим дидактичним призначенням і рівнем складності використання онлайн-сервісів, які застосовуються для організації навчального процесу» (Лотоцька, Пасічник, 2020). У практиці застосування елементів

цифровізації в освіті використовуються ресурси, що мають різний навчальний потенціал, функційне призначення та передбачають диференціацію в підготовці користувача. Саме тому в осіб, які не мають відповідної кваліфікації, але є фахівцями в інших галузях освіти, виникають труднощі щодо застосування та практичного впровадження конкретних ресурсів.

З огляду на окреслені чинники, різноманітності в науковій площині цифрових номінацій та постійне оновлення цифрових інструментів, ми здійснили спробу їх узагальнити та надалі виокремити, що доцільно застосовувати в процесі навчання української мови у виші.

Групування цифрових інструментів відбувалося за типами, видами та функціональним призначенням (табл. 1). Наведений матеріал є спробою узагальнення теоретичних та практичних розвідок в освітньо-цифровій площині (Kukhareenko, Milthorpe, Clarke, Fletcher, Moore).

Отже, сучасне цифрове освітнє середовище має широкий арсенал інструментів, що сприятимуть успішному опануванню навчального матеріалу здобувачами вищої освіти. Водночас процес вивчення української мови майбутніми фахівцями морської галузі з використанням цифрових інструментів має відповідати специфіці предмета. Вона полягає в комплексному забезпеченні можливостей комунікації учасників освітнього процесу, ефективній роботі з навчальним матеріалом, зокрема й текстами, організації різних форм контролю з боку викладача та самоконтролю здобувача освіти. Студювання наукової літератури з теми дослідження, власний викладацький досвід дозволяють стверджувати, що окресленим вимогам відповідає освітня платформа LMS MOODLE

Таблиця 1

Класифікація цифрових інструментів та їх призначення

Тип	Вид	Функціональне призначення
Онлайн-сервіси для комунікації	Webex, GoogleMeet, Zoom, Skype	сервіси для комунікації учасників освітнього процесу в режимі реального часу
Платформи для роботи з навчальним матеріалом	онлайн-дошки (Padlet)	сервіси для роботи з різним навчальним матеріалом
Платформи для роботи з навчальним матеріалом та комунікації	Moodle, LearningApps, Classtime	сервіси для організації інтерактивної діяльності учасників освітнього процесу
Онлайн-сервіс для упорядкування матеріалів	Tagxedo, iMindMap	інструменти для систематизації навчального матеріалу
Онлайн-сервіс для творчості	Canva, Genially, Storyboardthat	додатки для розвитку цифрової творчості

(Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment).

Цілком правильним є аналіз характеристик цієї платформи: «...привабливість виявляється не тільки в інтуїтивно зрозумілій системі (навіть не для спеціалістів) інструментів для впровадження комп'ютерного навчання та в докладних інструкціях щодо їх застосування, а й у пристосованості до сучасних освітніх потреб. Так, можливості інформаційного середовища MOODLE дозволяють ефективно організовувати взаємодію викладача й студента в умовах дистанційного навчання за допомогою форуму, чату, розвиненої системи коментування й оцінювання теоретичних та практичних завдань, а інструменти автоматичної перевірки суттєво економлять час викладача та звільняють від рутинної роботи. Відкритість його форми дає можливість додавати нові модулі й блоки, а також постійно вдосконалювати навчальний матеріал» (Нагрибельна та ін., 2020).

У межах дистанційної роботи з курсу «Сучасне українське наукове мовлення» для здобувачів другого рівня вищої освіти-майбутніх фахівців морської галузі, зокрема судноводіїв, було розроблено комплексний

контент на базі інформаційного середовища MOODLE у вебсистемі Херсонської державної морської академії (LMS MOODLE KSMA).

Структура розробленого курсу передбачала такі рубрики:

1) навігація курсу/панель управління (силабус освітнього компонента, методичні рекомендації до самостійної, практичної роботи тощо);

2) матеріал до виучуваної теми (теоретичний матеріал лекційного заняття; діагностувальне тестування за матеріалом лекції; розроблений контент практичного заняття, що містить проблемні питання з теми, комплекс вправ і завдань; корисні покликання, що знадобляться здобувачам освіти в процесі самостійної підготовки тощо);

3) параметри контролю та оцінювання (журнал оцінювання, таблиця повного звіту діяльності здобувача освіти тощо).

Навчальний матеріал курсу може оновлюватися, доповнюватися відповідно до теми, звісно, в межах робочої навчальної програми. Викладач має можливість відстежити те, коли здобувач опрацював теоретичний матеріал, зафіксувати рівень прогресу в роботі з тестами тощо. Візуалізуємо це на прикладі рис. 1.

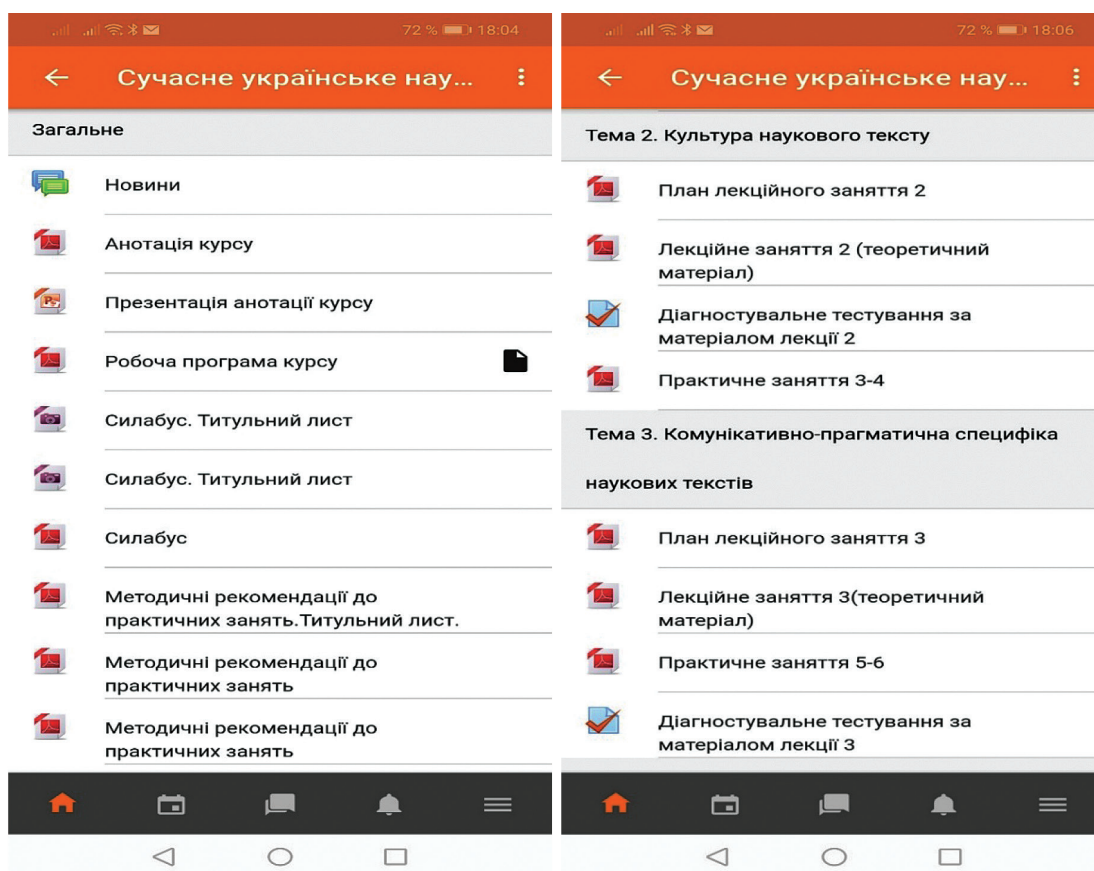

Рис. 1. Приклади фрагментів контенту курсу «Сучасне українське наукове мовлення» на LMS MOODLE KSMA

У дослідженні репрезентуємо приклади фрагментів контенту курсу «Сучасне українське наукове мовлення». До практичного заняття з теми «Наукова мовна культура – основа професійної діяльності здобувача вищої освіти» було розроблено та запропоновано завдання, яке засобом цифрових інструментів також було розміщено на платформі MOODLE. Завдання мають науково-дослідницький складник та передбачають пошук інформації та роботу в інтернет-середовищі.

1. За допомогою інтернет-ресурсів та ключових слів «наукова мова», «усне і писемне наукове мовлення», «мовна комунікація», «вербальна комунікація»

(англ. «speech communication», «verbal communication») знайдіть не менше п'яти сайтів, присвячених науковому мовленню. Яку інформацію ви знайшли? Заповніть запропоновану таблицю.

Сайт	Проблематика

2. Відвідайте електронні репозитарії бібліотек провідних українських вишів, ознайомтеся з дисертаційними дослідженнями сучасних науковців, присвячених вивченню наукової комунікації. Спираючись на отриману інформацію, заповніть таблицю.

Автор	Назва дисертації	Місце	Рік	Мова, на матеріалі якої здійснено наукове дослідження	Предмет і мета дослідження

3. Доберіть текст наукового стилю, пов'язаний із вашою діяльністю. Опрацюйте його. Обґрунтуйте належність обраного тексту до наукового мовлення, спираючись на рубрики з поданої таблиці «Загальна характеристика наукового стилю мовлення».

4. Аргументуйте свою відповідь розлогими та конкретними прикладами.

Перевагою є те, що параметри керування курсом на платформі LMS MOODLE KAMA передбачають можливості для інтерактивної лекції, самоконтролю рівня засвоєння теоретичного матеріалу, тестування з теми, виконання практичних завдань та «прикріплення» їх здобувачем для перевірки тощо.

Акцентуємо увагу на організації контролю у формі тестування на сервісі. З цією метою було розроблено діагностуальне тестування за матеріалом кожної виучува-

ної теми та налаштовано параметри «прохідний бал», «кількість спроб виконання», «метод оцінювання» тощо.

Контроль за результатами діагностувального тестування реалізується за допомогою параметра «Журнал оцінок», де відбувається автоматичне оцінювання, а здобувач має можливість ознайомитися зі своїми результатами. Такий підхід створює об'єктивні умови для усвідомлення власного рівня підготовки, визначення подальшої навчальної стратегії та усунення суб'єктивних чинників в оцінюванні.

Візуалізуємо цей вид роботи на прикладі (рис. 2).

Важливу роль відіграє й допоміжний матеріал до конкретної теми. У сучасного здобувача освіти нині є широка альтернатива пошуку потрібної інформації, проте часто він губиться в інформаційному

Таблиця 2

Загальна характеристика наукового стилю мовлення

Сфера застосування	Наука, техніка, виробничі відносини
Характерні ознаки	Офіційний характер стосунків учасників мовлення, підготовленість мовлення, переважно писемна форма мовлення у вигляді монологу, логічна послідовність викладу, однозначність, точність, стислість за інформативною насиченістю змісту, конкретність, об'єктивність викладу
Специфіка	Насиченість термінами, наукова фразеологія, превалювання абстрактної лексики, застосування форми однини у значенні множини, вживання переважно іменників, багатокомпонентних складних речень
Функція	Наукове спілкування
Тип мовлення	Міркування; використання опису і розповіді як способи аргументації в міркуванні

просторі. З огляду на зазначене, корисними будуть покликання на потрібний ресурс або певні матеріали, що дібрав та розмістив викладач. У процесі опанування українського наукового мовлення майбутніми судноводіями такі покликання є доцільними. Оскільки цей курс не є фаховим у закладі морського профілю і викликає певні труднощі, то й здобувачам освіти зручніше орієнтуватися в рекомендованому науковому просторі, що містить необхідну інформацію.

Додатковий науково-навчальний матеріал добирається відповідно до теми, що вивчається здобувачами освіти. Так, під час опанування теми «Презентація наукового виступу» курсанти не тільки ознайомлюються зі способами презентації наукового тексту, а й навчаються його правильно оформлювати (як усно, так і письмово). На цьому етапі їм допоможуть вимоги до оформлення використаних джерел.

Комунікаційні можливості платформи LMS MOODLE реалізуються через параметри «Форум», «Чат», «Приватні повідом-

лення» тощо. Це дозволяє встановити контакт між учасниками освітнього процесу, отримати консультацію викладача, вирішити організаційні питання.

Репрезентований матеріал засвідчує, що технічні параметри окресленого цифрового інструменту дозволяють ефективно застосовувати методіку дистанційного (змішаного) навчання у процесі опанування курсу «Сучасне українське наукове мовлення» здобувачами вищої освіти спеціальності «Річковий та морський транспорт».

Висновки

Студіювання проблеми цифровізації освіти дозволяє стверджувати, що сучасне освітньо-цифрове середовище має великий потенціал та оперує набором різноманітних сервісів. У дослідженні з'ясовано сутність дефініції «цифрові інструменти», проаналізовано їх типи й види, окреслено функціональне призначення популярних ресурсів.

Обґрунтовано доцільність застосування сервісу LMS MOODLE, окреслено його

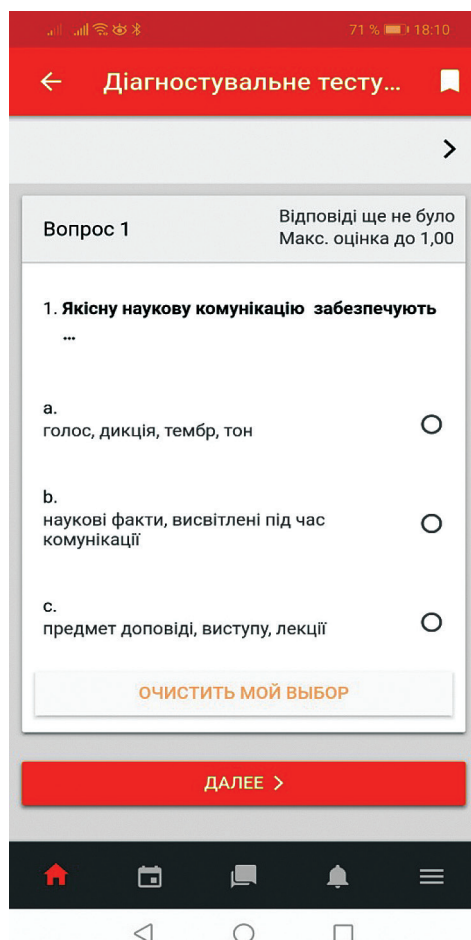

Рис. 2. Діагностувальне тестування за матеріалом вивченої теми

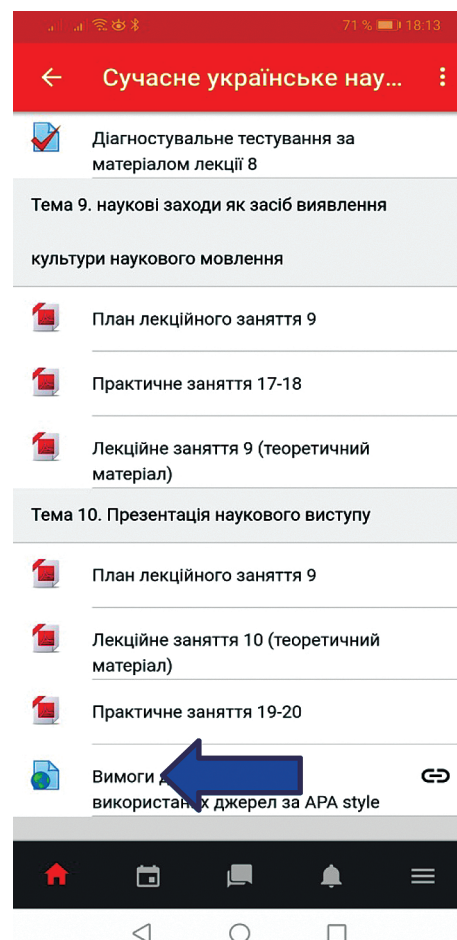

Рис. 3. Візуалізація корисних покликань

основні параметри, освітні можливості та переваги для опанування курсу «Сучасне українське наукове мовлення».

Розроблено та репрезентовано контент курсу «Сучасне українське наукове мовлення» для здобувачів вищої освіти спеціальності «Річковий та морський транспорт» із використанням цифрових інструментів. Таке практичне впровадження є однією зі спроб адаптації сервісу LMS MOODLE для формування та вдосконалення наукового мовлення сучасних випускників вишу морського профілю.

Проведене дослідження не вичерпує порушену проблему, а є одним із її актуальних напрямів. Перспективу подальшого наукового дослідження вбачаємо в цифровізації курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)» для майбутніх фахівців морської галузі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Положення про дистанційне навчання. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text> (дата звернення: 24.01.2021)
2. Кухаренко В.М. Перешкоди впровадженню дистанційного навчання. Дистанційна освіта: реалії та перспективи : матеріали 1-ї Всеукраїнської наук.-практ. конф., 12 грудня 2018 р. Харків : ХНПУ ім. Г.С. Сковороди, 2018. С. 35–38.
3. Blended English: Technology-enhanced teaching and learning in English literary studies / N. Milthorpe, R. Clarke, L. Fletcher, R. Moore, H. Stark et al. *Arts and Humanities in Higher Education*. 2018. № 17. С. 345–365.
4. The COVID-19 outbreak is also a major education crisis / UNESCO. 2020. URL: <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse/globalcoalition> (date of access: 24.01.2021).
5. Нагрибельна І. Методична інноватика в навчанні початкового курсу української мови. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дро-

гобич: Видавничий дім «Гельветика», 2020. Вип. 27. Том 6. С. 110–11.

6. Нагрибельна І.А., Сугейко Л.Г., Мельничук Ю.Ю. Упровадження дистанційного курсу з методики навчання української мови на основі системи MOODLE. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 77(3), 2020. 162–174. <https://doi.org/10.33407/itlt.v77i3.2759> (дата звернення: 24.01.2021).

REFERENCES

1. Polozhennia pro dystantsiine navchannia (2020) [Distance learning regulations] <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text>.
2. Kukharenko V. M. (2018). Obstacles to the introduction of distance learning. *Distance Education: Realities and Prospects: Materials of the 1st All-Ukrainian Scientific-Practical.*, December 12, 35–38. <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/39602>. [in Ukrainian].
3. Milthorpe, N., Clarke, R., Fletcher, L., Moore, R., & Stark, H. (2018). Blended English: Technology-enhanced teaching and learning in English literary studies. *Arts and Humanities in Higher Education*, 17(3), 345–365.
4. The COVID-19 outbreak is also a major education crisis. (2020). UNESCO. <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse/globalcoalition>
5. Nahrybelna, I., (2020) *Metodychna innovatyka v navchanni pochatkovoho kursu ukraïnskoi movy. [Methodical innovation in teaching the initial course of the Ukrainian language.] Aktualni pytannia humanitarnykh nauk: mizhvuzivskyi zbirnyk naukovykh prats molodykh vchenykh Drohobytskoho derzhavnogo pedahohichnogo universytetu imeni Ivana Franka. Drohobych: Vydavnychiy dim «Helvetyka», 2020. Vyp. 27. Tom 6. S. 110-11 [in Ukrainian].*
6. Nahrybelna, I. A., Suheiko, L. H., & Melnychuk, Yu. Yu. (2020). Uprovadzhenia dystantsiinoho kursu z metodyky navchannia ukraïnskoi movy na osnovi systemy moodle. *[The implementation of the distance course on teaching the ukrainian language by means of lms MOODLE]* *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia*, 77(3), 162-174. <https://doi.org/10.33407/itlt.v77i3.2759> [in Ukrainian].

*Стаття надійшла до редакції 02.02.2021.
The article was received 02 February 2021.*